

Κάθε πρόταση αποτελείται από δύο βασικά μέρη: την ονοματική φράση (ΟΦ) και τη ρηματική φράση (ΡΦ).

Α. Η ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ

- **Ονοματική Φράση:** είναι η φράση που έχει ως κεντρική λέξη:

α. ένα **ουσιαστικό**, π.χ. «Ο μαθητής» ή

β. κάποιο στοιχείο που μπορεί να λειτουργήσει ως ουσιαστικό:

- οι **αντωνυμίες** π.χ. Εγώ έφυγα.

- τα **επίθετα** π.χ. Φοράει μαύρα.

- τα **αριθμητικά** π.χ. Είμαστε είκοσι.

- Μια ονοματική φράση μπορεί να έχει:

α. απλή μορφή π.χ. άρθρο + ουσιαστικό: ο Γιώργος

β. διευρυμένη μορφή, να αποτελείται δηλαδή από περισσότερες λέξεις-όρους πέραν του άρθρου και του ουσιαστικού. Τότε, μπορεί να περιέχει:

- επιθετική φράση π.χ. Αγόρασα πολλά βιβλία.

- απόλυτο ή τακτικό αριθμητικό π.χ. Οι τρεις πρώτοι θα βραβευτούν

- άρθρο π.χ. Ένας χτύπησε.

- άρθρο + ουσιαστικό + κτητική αντωνυμία π.χ. Ο αδερφός μου είναι...

- ονοματική (συνήθως αναφορική) πρόταση

π.χ. Το μάθημα το οποίο διαβάσαμε χτες ήταν δύσκολο.

- Μια ονοματική φράση μπορεί να λειτουργήσει ως:

- **υποκείμενο** ενός ρήματος σε πτώση **ονομαστική**

(Υποκείμενο είναι μια λέξη ή φράση που δηλώνει ποιος ενεργεί ή δέχεται μια ενέργεια ή βρίσκεται σε μια κατάσταση π.χ. Ο σκύλος γάβγισε).

- **άμεσο ή έμμεσο αντικείμενο** σε πτώση **αιτιατική ή γενική**

(Αντικείμενο είναι μια λέξη που δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα στο οποίο μεταφέρεται η ενέργεια του υποκειμένου π.χ. Ο σκύλος δάγκωσε την αδερφή μου).

- **κατηγορούμενο** του υποκειμένου ή του αντικειμένου σε πτώση ονομαστική ή αιτιατική αντίστοιχα

(Κατηγορούμενο είναι μια λέξη που δηλώνει κάποια ιδιότητα-χαρακτηριστικό του υποκειμένου ή του αντικειμένου και συνδέεται με αυτό μέσω του συνδετικού ρήματος π.χ. Ο σκύλος είναι επικίνδυνος).

- **συμπλήρωμα πρόθεσης**, να εξαρτάται δηλαδή από μια πρόθεση σε πτώση αιτιατική ή γενική π.χ. Η αδερφή μου δαγκώθηκε από το σκύλο.

- **προσδιορισμός μιας άλλης ονοματικής φράσης**. Στην περίπτωση αυτή βρίσκεται σε πρώτη γενική! π.χ. Ο σκύλος του γείτονα δάγκωσε την αδερφή μου.

- Προσοχή! Μία ονοματική φράση **ανήκει** σε μια ρηματική φράση μόνο όταν έχει θέση αντικειμένου ή κατηγορουμένου και όχι όταν έχει θέση υποκειμένου στο ρήμα της ρηματικής φράσης!!!

Τα παιδιά διαβάζουν τα μαθήματά τους.

ΟΦ

ΡΦ

Ρ

ΟΦ

ΑΡΘΡΟ+ ΟΥΣ

ΡΗΜΑ

ΑΡΘΡΟ + ΟΥΣ + ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ

Τα παιδιά + διαβάζουν τα μαθήματά τους

Πώς λειτουργεί μια ονοματική φράση μέσα στην πρόταση;

α. υποκείμενο:

Ο Γιάννης πεινάει.

Ένα από τα παιδιά της γειτονιάς μου ήρθε τρέχοντας.

β. αντικείμενο:

Χθες αγόρασα μια καινούρια τσάντα.

Ο Γιώργος δάνεισε στο Μιχάλη την καινούρια κασετίνα του.

γ. κατηγορούμενο:

Το σχολείο είναι παλιό.

Οι καθηγητές είναι πολύ αυστηροί.

δ. συμπλήρωμα ουσιαστικού σε γενική:

Το δώρο της Μαρίας είναι μοναδικό!

Ο Νίκος εκλέχτηκε Πρόεδρος της τάξης.

ε. ύστερη από πρόθεση (στην περίπτωση αυτή, η πρόθεση μαζί με την ονοματική φράση αποτελούν ένα προθετικό σύνολο, μια προθετική φράση):

Ο Μηνάς τρώει με λαιμαργία.

Χτύπησε την πόρτα με δύναμη.

Β. Η ΡΗΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ

- Ρηματική Φράση: είναι η φράση που ως κεντρική λέξη έχει το **ρήμα** της πρότασης και ακολουθούν (αν υπάρχουν):

α. τα συμπληρώματα (π.χ. **κατηγορούμενο, αντικείμενο**) ή

β. οι προσδιορισμοί του (π.χ. **επιρρηματικοί προσδιορισμοί**), π.χ. «έκανε φασαρία μέσα στην τάξη»

- μια ΟΦ ή ΡΦ όταν έχει διευρυμένη μορφή εμπεριέχει άλλες ΟΦ ή επιρρηματικούς ή εμπρόθετους προσδιορισμούς

- π.χ. η ΟΦ «Ο σκύλος του γείτονα» αποτελείται από δύο ΟΦQ

α. το βασικό συστατικό «Ο σκύλος», που είναι η ΟΦ1 και

β. το συμπλήρωμά της σε γενική πτώση «του γείτονα», που αποτελεί την ΟΦ2

- π.χ. η ΡΦ «δάγκωσε την αδερφή μου» αποτελείται από:

α. το βασικό συστατικό που είναι το ρήμα «δάγκωσε» και

β. την ΟΦ «την αδερφή μου»